

VIVES

RESEARCH CENTER FOR REGIONAL ECONOMICS

VIVES
BRIEFING
2016/04

De evolutie van de partijfinanciering op het niveau van de Europese Unie (2001-2016)

Wouter Wolfs

Instituut voor de Overheid, KU Leuven

Jef Smulders

Instituut voor de Overheid, KU Leuven

KU LEUVEN

DE EVOLUTIE VAN DE PARTIJFINANCIERING OP HET NIVEAU VAN DE EUROPESE UNIE (2001-2016)

Wouter Wolfs

Jef Smulders

INLEIDING

In deze Briefing brengen we de evolutie in kaart van de partijfinanciering op het niveau van de Europese Unie, van 2001 tot vandaag. De regelgeving van de Europese Unie voorziet in afzonderlijke subsidies voor de drie componenten van de Europese partijfamilies: de Europese politieke partijen, de Europese politieke stichtingen en de fracties in het Europees Parlement. Terwijl er al in 1953 in een fractietoelage werd voorzien bij de oprichting van de Gemeenschappelijke Assemblée van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, werden directe subsidies voor de Europese politieke partijen pas ingesteld in 2004. Voor de Europese politieke stichtingen was dit zelfs pas in 2008. De totale financiering is de afgelopen vijftien jaar sterk toegenomen: van 44 miljoen euro in 2001 tot 111 miljoen euro in 2016¹.

SUBSIDIES AAN DE EUROPESE POLITIEKE PARTIJEN EN DE POLITIEKE STICHTINGEN

De financiering van de Europese partijen en stichtingen gebeurt in twee stappen. Als eerste stap wordt elk jaar een totaalbedrag vastgelegd voor de financiering van de partijen en de politieke stichtingen in de begroting van het Europees Parlement. Vervolgens worden deze twee totaalbedragen verdeeld over de verschillende partijen en stichtingen. Hiervoor wordt volgende verdeelsleutel gebruikt: 15 procent van het bedrag wordt in gelijke delen toegekend, de resterende 85 procent wordt proportioneel verdeeld in verhouding tot het aantal Europese parlementsleden per partij (of per partij waaraan de stichting verbonden is).

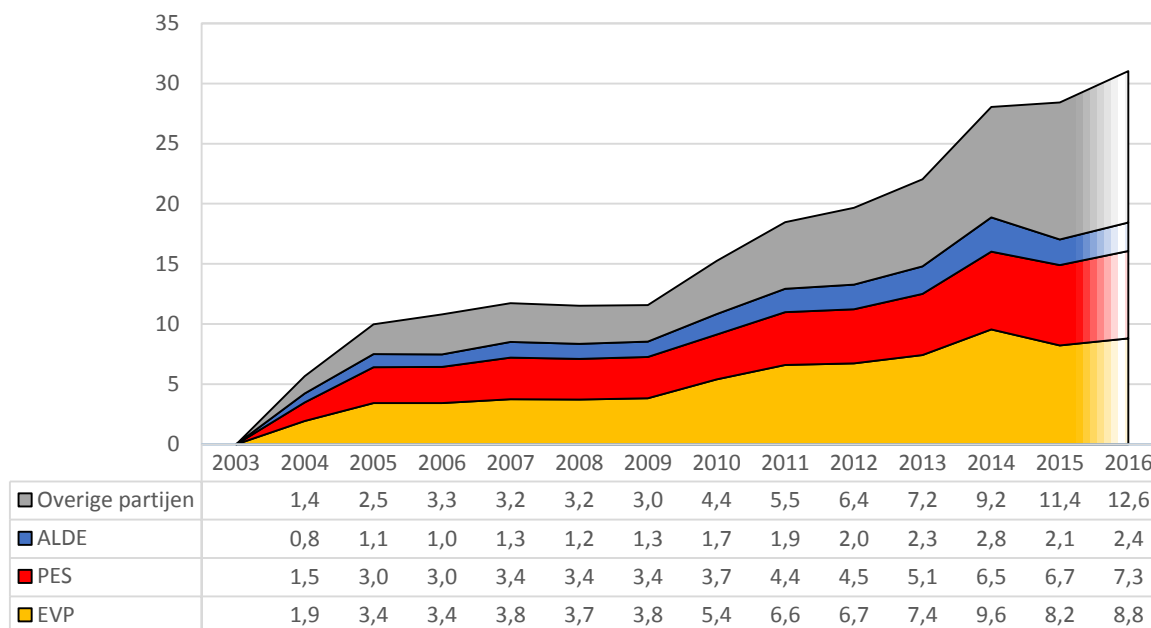
Het totaalbedrag voor de financiering van Europese politieke partijen is sinds 2004 fors toegenomen (Grafiek 1). De omvang van de subsidies aan de politieke partijen is gestegen van 5,7 miljoen euro in 2004 tot 31,4 miljoen euro in 2016. Hoewel de twee grootste Europese partijen – de Europese Volkspartij (EVP) en de Partij van Europese Socialisten (PES) – momenteel nog steeds goed zijn voor

---

¹ Voor meer details over partijfinanciering binnen de EU verwijzen we graag naar de VIVES Beleidspaper rond hetzelfde thema. Dit onderzoek is mede mogelijk gemaakt

---

dankzij de financiële ondersteuning van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO).

Figuur 1 Omvang van de subsidies aan de Europese politieke partijen (in miljoen euro).

de helft van alle Europese subsidies, is het aandeel van de overige partijen in de totale financiering wel toegenomen van 39 procent in 2004 tot ruim 48 procent in 2016.

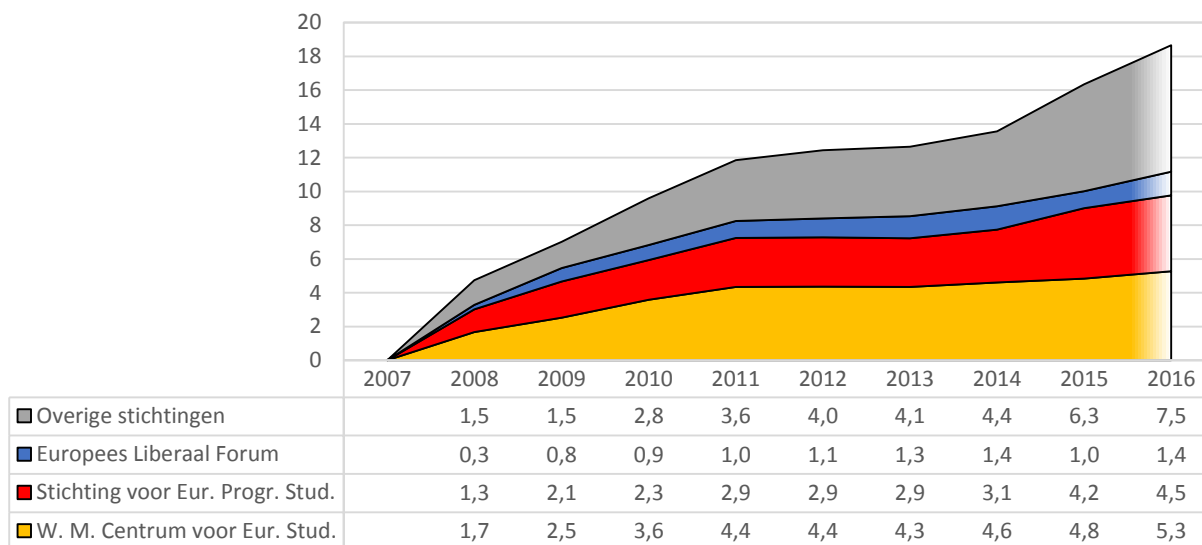
Een soortgelijk beeld komt naar voor bij de evolutie van de Europese politieke stichtingen (Grafiek 2). Terwijl in 2008 nog maar in 4,8 miljoen euro aan subsidies werd voorzien, is dit in 2016 al opgelopen tot 18,7 miljoen euro. Ook hier zijn het de stichtingen van de twee grootste Europartijen – het Wilfried Martens Centrum voor Europese Studies van de EVP en de Stichting voor Europese Progressieve Studies van de PES – die het grootste deel van het totaalbedrag toegewezen krijgen.

De Europese financiering is uiteraard maar een deel van de totale inkomsten van de Europese politieke partijen en stichtingen. Naast deze subsidies halen de partijen en stichtingen ook inkomsten uit ledenbijdragen van de nationale partijen die zijn aangesloten bij de Europartij, giften en enkele meer

bepaalde bronnen. De Europese financiering vormt echter voor alle partijen de belangrijkste inkomstenbron. De EU-subsidies zijn goed voor 75 tot 85 procent van het totale partij-inkomen. De resterende middelen halen de meeste partijen voornamelijk uit de financiële bijdragen van de aangesloten nationale partijen, terwijl giften veelal verwaarloosbaar zijn. Dit geldt ook voor de Europese stichtingen. Zij zijn zelfs nog meer afhankelijk van de Europese subsidies: deze subsidies zijn goed voor 80 tot 85 procent van hun totale inkomsten.

Zowel voor de Europese politieke partijen als voor de politieke stichtingen geldt er op vlak van de EU-financiering bovendien een 'subsidieplafond': hun inkomsten mogen voor maximum 85 procent bestaan uit de subsidies van het Europees Parlement. Minstens 15 procent van hun inkomsten moeten ze met andere woorden uit andere financieringsbronnen halen. Voor sommige

Figuur 2 Omvang van de subsidies aan de Europese politieke stichtingen (in miljoen euro).

partijen en stichtingen zijn de aanvullende inkomsten – de ledenbijdragen en giften – evenwel ontoereikend om het hele Europese subsidiebedrag te kunnen ontvangen. Als een partij of stichting er immers niet in slaagt om zelf via de aangesloten nationale partijen of via giften voldoende middelen te verzamelen, waardoor het subsidiebedrag het ‘plafond’ van 85 procent van de totale inkomsten overschrijdt, dan wordt door het Europees Parlement een lagere som uitbetaald. De stijgende totaalbedragen aan subsidies zorgen dus ook voor toenemende druk op de partijen, in die zin dat ze ook hun ledenbijdragen of giften moeten verhogen om de Europese subsidies onder 85 procent van hun totale inkomsten te houden. Dit is vooral moeilijk voor de Europese Democratische Partij (EDP), de EU Democraten (EUD), de Europese Alliantie van Nationale Bewegingen (EANB) en de Beweging voor een Europa van Naties en Vrijheden (BENV).

TOELAGEN AAN DE FRACTIES IN HET EUROPEES PARLEMENT

Naast subsidies voor de politieke partijen en de politieke stichtingen, ontvangen de fracties in het Europees Parlement ook een jaarlijkse toelage. Deze toelage is bedoeld voor administratieve en operationele uitgaven, voor het aanwerven van bijkomend personeel en voor de organisatie van politieke evenementen.

Net als bij de Europartijen en de stichtingen wordt in de parlementaire begroting steeds een totaalbedrag opgenomen dat vervolgens wordt verdeeld over de verschillende fracties. Slechts een klein deel van het totaalbedrag – 2,5 procent – wordt in gelijke delen over de fracties verdeeld. De resterende 97,5 procent wordt proportioneel toegekend in verhouding tot het aantal zetels van de fractie. De niet-ingeschreven parlementsleden krijgen in plaats van een fractietoelage elk een klein bedrag. Het totaalbedrag aan uitgekeerde

fractietoelagen is de voorbije jaren eveneens gestegen, zij het minder sterk dan bij de partijen en stichtingen. Terwijl in 2001 al 44,4 miljoen euro werd uitgekeerd aan de fracties in het Europees Parlement, was dit in 2016 opgelopen tot 61,0 miljoen euro. Opnieuw ontvangen de twee grootste fracties – de Europese Volkspartij (EVP) en de Socialisten & Democraten (S&D) – het leeuwendeel van de toelagen. Tussen 2001 en 2013 kregen ze samen tot twee derde van het totaalbedrag.

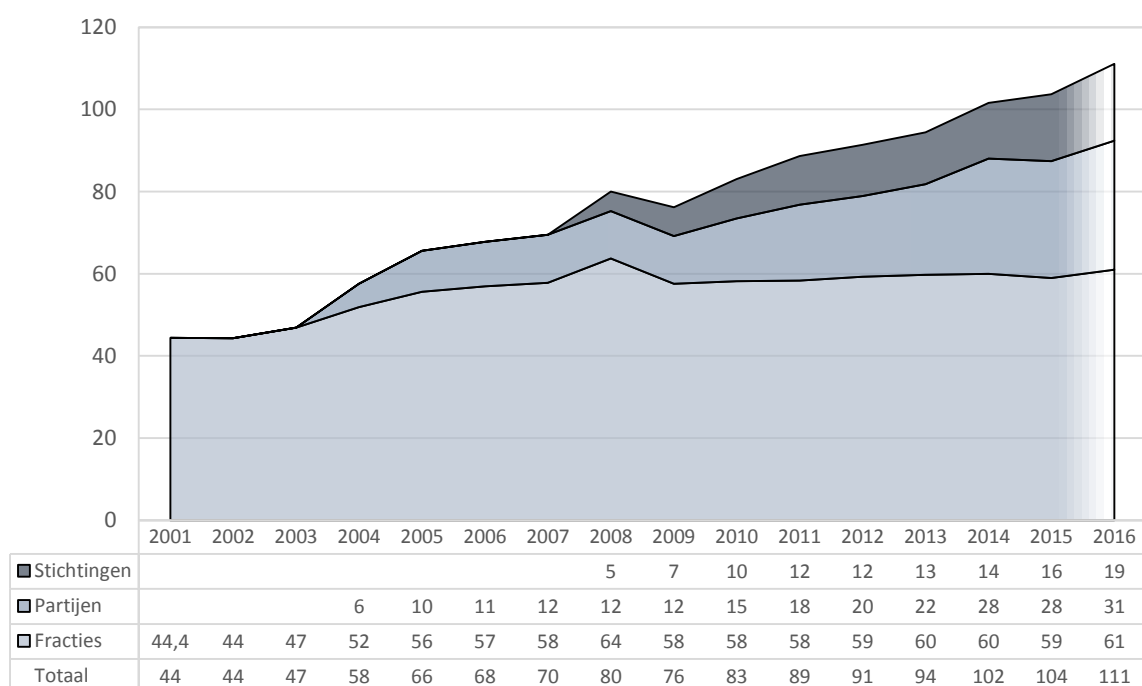
DE TOTALE EUROPESE SUBSIDIES

In de vorige paragrafen zijn we ingegaan op de subsidies aan de verschillende componenten van de Europese partijfamilies: de Europese politieke partijen, de Europese politieke stichtingen en de fracties in het Europees Parlement. Tot slot bekijken we nog de totale omvang van de subsidies die worden uitgekeerd aan deze componenten. Hierbij is het wel belangrijk om op te merken dat er tussen de verschillende componenten een

'financieringsmuur' zit. Zo mogen de fracties geen fondsen doorstorten aan de andere componenten en is het voor de Europartijen en stichtingen niet toegelaten om de subsidies te gebruiken om nationale lidpartijen te ondersteunen. Ook de boekhoudingen van de Europartijen en de stichtingen zijn strikt gescheiden.

Grafiek 3 toont duidelijk aan dat de fractietoelagen nog steeds de belangrijkste vorm van subsidies vormen. In 2016 maken zij maar liefst 54,9 procent uit van alle uitgekeerde middelen. Dit aandeel is in de loop der jaren wel geleidelijk gedaald ten gevolge van de invoering en de verhoging van de subsidies aan de Europese partijen en stichtingen. In 2005, na de invoering van de financiering voor de partijen, bedroeg dit aandeel nog zo'n 85 procent. In 2010, na de invoering van de financiering voor de stichtingen, waren de fractietoelagen goed voor nog maar 70 procent van alle subsidies.

Figuur 3 Evolutie van de totale subsidiebedragen aan de Europese politieke partijen

Het valt te verwachten dat dit percentage ook in de komende jaren nog verder zal terugvallen, hoofdzakelijk omdat de omvang van de EU-subsidies aan de partijen en stichtingen jaar na jaar toeneemt.

Dit laatste blijkt ook duidelijk uit de grafiek: de uitgekeerde middelen zijn gradueel toegenomen. Terwijl de stijging van de fractietoelagen relatief beperkt gebleven is, zijn de subsidies aan de partijen en stichtingen jaar na jaar verhoogd. Het gevolg is dat er op amper tien jaar tijd bijna een verdubbeling is geweest van deze EU-financiering. In 2004 werd nog maar 57,6 miljoen euro betaald aan de verschillende componenten, maar in 2016 is dit al opgelopen tot maar liefst 111,1 miljoen euro.

Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving
Waaistraat 6 - bus 3550
3000 Leuven, België

Wouter Wolfs

Instituut voor de Overheid, KU Leuven
wouter.wolfs@kuleuven.be
016 32 09 51

Jef Smulders

Instituut voor de Overheid, KU Leuven
jef.smulders@kuleuven.be
016 32 01 29

De VIVES Briefings stellen zich tot doel het debat over de economische en maatschappelijke ontwikkeling van Vlaanderen te stofferen. Dit doen ze door middel van korte bijdragen naar de hand van eigen en geaffilieerde onderzoekers. De briefings zijn veelal gebaseerd zijn op lopend fundamenteel onderzoek.

U kan een elektronische versie van de briefing terugvinden op de website van VIVES:
<http://www.feb.kuleuven.be/VIVES>